

प्र.५ उद्योग(भाग २)

इतर उद्योग

T5_L3_A2

रासायनिक
उद्योग

वाहन
निर्मिती
उद्योग

इलेक्ट्रॉनिक्स
उद्योग

रासायनिक उद्योग

T5_L3_A2_F1

महाराष्ट्रातील एक
महत्वाचा उद्योग

देशाच्या एकूण
उत्पादनापैकी ४०%
उत्पादन राज्यात

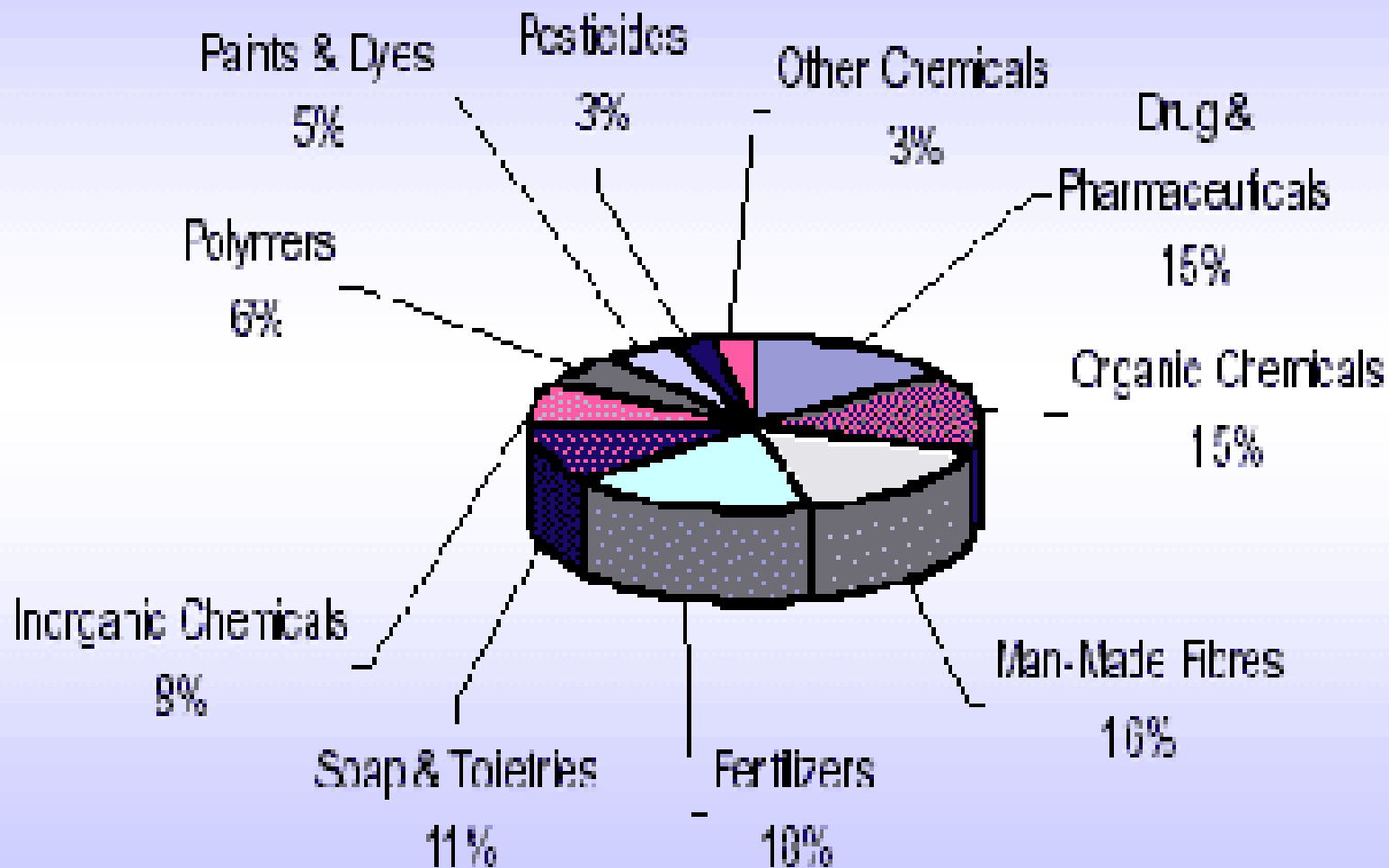
या उद्योगास आवश्यक कच्चा
माल, भांडवल, जलविद्युत, मुबलक मजूर, वाहतूक व्यवस्था
यामुळे उद्योगाची भरभराट

रासायनिक उद्योगांचे केंद्रीकरण
प्रामुख्याने
मुंबई, ठाणे, कल्याण, पनवेल, पुणे,
नागपूर, औरंगाबाद येथे

कृषीसाठी लागणारी
कीटकनाशके, तणनाशके, खते व
औषधे यासाठी विविध
रसायनांचा वापर.

भारतीय रासायनिक उद्योगांचे वर्गीकरण

Indian Chemical Sector Classification

वाहन उद्योगात काम करणारे कामगार

मालवाहू
वाहने

प्रवासी
वाहने

बुलडोझर

वाहन
निर्मिती
उद्योगातील
वाहनांचे
विविध प्रकार

तीन चाकी
वाहने

ट्रक

चारचाकी
वाहने

ट्रक्टर

दुचाकी
वाहने

वाहनांचे विविध प्रकार

वाहन निर्मिती उद्योगाचे विशेष

T5_L3_A2_F5

अनेक प्रकारची वाहने
बनविली जातात.

देशात वाहनांची मोठी
मागणी, शासनाचे या उद्योगाला
असलेले प्रोत्साहन, उपलब्ध
उर्जा, मुबलक मजूर, भांडवल
यामुळे भरभराट

मालवाहू, प्रवासी
दोन, तीन, चार चाकी
वाहनांच्या निर्मिती
बरोबरच वाहनांचे बाह्य
आवरणे आणि सुटे भाग
बनविणे याचा समावेश

मुंबई, पुणे-पिंपरी चिंचवड
परिसर, औरंगाबाद, सातारा,
नाशिक, नागपूर, जळगाव

एक आधुनिक उद्योग

स्थानिकीकरणासाठी अतिकुशल
तंत्रज्ञ, जमीन, पाणी, भांडवल, उर्जा
व उपलब्ध यत्न्याधुनिक तंत्रज्ञान
या मुलभूत गोष्टी

इलेक्ट्रॉनिक्स
उद्योग

मुंबई, पुणे, नागपूर, नाशिक,
औरंगाबाद येथे इलेक्ट्रॉनिक्स
उद्योगाचा विकास

दूरदर्शन संच तयार करणे, रेडीओ
टेपरेकॉर्डर बनविणे, इलेक्ट्रॉनिक्स
लहान-मोठे सुटे भाग
बनविणे, संगणक निर्मिती आणि
सुटे भाग बनविणे

उपक्रम

- मुलांनो, आता तुम्ही एक छान नकाशा भरायचा आहे. आपल्या महाराष्ट्रात असलेल्या वाहन, रासायनिक, इलेक्ट्रॉनिक्स आणि शेतीमालावर आधारित उद्योगांची स्थाने महाराष्ट्राच्या या नकाशात भरायचे आहेत.
- औद्योगिक विकासाचे मानवी जीवनावर होणारे परिणाम या विषयावर तुमच्या वर्गात चर्चा घ्या त्यात त्याच्या बाजूने आणि त्याच्या विरोधात असे मुद्दे घेऊन चर्चा करा. आणि आपल्याला असलेल्या शंकांचे निरसन करण्यासाठी आम्हाला आमच्या वेबसाईटवर नक्की कळवा.

मुलांनो, आता तुम्ही एक छान नकाशा भरायचा आहे. आपल्या महाराष्ट्रात असलेल्या वाहन, रासायनिक, इलेक्ट्रॉनिक्स आणि शेतीमालावर आधारित उद्योगांची स्थाने महाराष्ट्राच्या या नकाशात भरायची आहेत.

T5_L3_A2_F8

उपक्रम

मित्रांनो, पण तुम्हांला प्रश्न पडला का या उद्योगांच्या वाढीमुळे काही समस्याही निर्माण होत असतील असा.

T5_L3_A2_F8

- हो अगदी बरोबर आहे नाण्याला जशा दोन बाजू असतात तशा उद्योगांच्या वाढीमुळे फायदे होतात तसे काही तोटेही होतात.
- आणि त्यातील पहिला म्हणजे प्रदूषण.
- मग आता आपण औद्योगिक प्रदूषणाबद्दल आपल्या पुढील भागात पाहूया.
- तुमच्या शंका, प्रश्न विचारण्यासाठी पुढील email वर संपर्क करा.
- (shikshan.pandhari@mkf.org.in)

मूल्यमापन

T5_L3_A2_F9

- एका वाक्यात उत्तरे लिहा.

१) महाराष्ट्राचा रासायनिक उद्योग देशाच्या एकूण रासायनिक उत्पादनाच्या किती टक्के उत्पादन करतो? (४०%)

२) कोणत्या उद्योगाला आधुनिक उद्योग म्हटले जाते? (इलेक्ट्रॉनिक्स)

३) महाराष्ट्रात अनेक उद्योगांचे स्थानिकीकरण होण्यासाठी कोणते घटक कारणीभूत ठरले आहेत? (कच्चा माल, मुबलक जलविद्युत, भांडवल, मजूरपुरवठा, वाहतुकीची व्यवस्था)